

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/246/2021
Identifikačné číslo spisu: 6621200372
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Nora Halmová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:6621200372.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú C. F., narodenú XX.XX.XXXX, bývajúcu toho času ako matka v U. H. Q., zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec, dieťa rodičov matky T. U. F., bývajúcej v I. D. I. T. XXXX/XX, toho času bývajúca v U. H. Q., zastúpenej JUDr. Jurajom Takáčom, advokátom, so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 51 a otca V. F., bývajúceho v L., L. XX, zastúpeného JUDr. Ingrid Repkovou, advokátkou, so sídlom v Košiciach, Ružová 33, o zníženie výživného na maloleté dieťa, o úpravu styku otca s maloletým dieťaťom a uloženia povinnosti matke podávať informácie otcovi maloletého dieťaťa, vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 12 P 5/2021, o dovolaní otca proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. júna 2021 č. k. 12 CoP 25/2021-234, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Matka má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Lučenec (ďalej len „okresný súd“) uznesením z 18. marca 2021, č. k. 12 P 5/2021-145 vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci zníženia výživného na maloletú C. F., úpravy styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej otcovi a konanie v celom rozsahu zastavil (I. výrok). Zároveň uložil otcovi povinnosť nahradiť matke trovy konania na účet jej právneho zástupcu vo výške 340,16 eur do 3 dní od právoplatnosti uznesenia (II. výrok). Svoje rozhodnutie odôvodnil právne § 24a, § 38a, § 39 ods. 1 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej ZMPS), § 2 ods. 1, § 9, § 111 písm. b/, c/, d/, § 54, § 55, § 57, § 58 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) a vecne tým, že zmysle § 39 ods. 1 ZMPS, právomoc slovenských súdov vo veciach starostlivosti o maloletých je daná, ak má maloletý na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt alebo jeho obvyklý pobyt nemožno určiť. Z listinných dôkazov ktoré sa nachádzajú v súdnom spise mal okresný súd za preukázané, že obvyklý pobyt maloletej C. F. je na území U. H. Q. (ďalej aj „U. alebo J.“), v J.. Uviedol, že obvyklým pobytom je miesto, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu, miesto a podmienky školskej dochádzky. Tak, ako vyplývalo

z predložených listinných dôkazov, ktoré boli predložené jednak zo strany matky, resp. ktoré si súd aj sám zabezpečil, maloletá C. a jej matka sa dlhodobo zdržiavajú v J., pričom od 1. septembra 2018 tam maloletá navštevuje aj školu H. T. L. U.. Na komisionálne skúšky chodí na konci každého školského roka do I. na Základnú školu, P. XXXX/XX. Maloletá má v J. zabezpečenú aj zdravotnú starostlivosť a v J. je riadne evidovaná, čo vyplývalo aj z rezidenčnej identifikačnej karty maloletej. Matka maloletej je zamestnaná v leteckej spoločnosti FlyDubai ako letuška. Tieto skutočnosti boli známe aj otcovi maloletého dieťaťa, čo vyplývalo aj z predloženého Návrhu na zastavenie exekúcie zo dňa 19. júna 2019, kde okrem iných skutočností uvádzal, že maloletá a jej matka sa zdržiavajú v J., v U. H. Q., kde maloletá navštevuje aj školu, z ktorého dôvodu maloletá nemá bydlisko ani obvyklý pobyt na adrese, ktorá je uvedená v upovedomení o začatí exekúcie. Ako vyplývalo zo samotného návrhu otca maloletej, jeho tvrdenie, že matka maloletej spolu s maloletou dlhodobo nežijú na území U. H. Q.Á., je preto nepravdivé. Pokiaľ otec maloletého dieťaťa poukazuje na právomoc slovenských súdov v zmysle § 38a ZMPS, táto právomoc sa týka len konania o výživnom, pričom ustanovenie § 39 ZMPS je špeciálnym ustanovením k ustanoveniu § 38a ZMPS. Z ustanovenia § 39 ods. 1 ZMPS jednoznačne vyplýva, že právomoc slovenských súdov vo veciach "starostlivosti o maloletých", kde v zmysle § 111 písm. b/, c/, d/ CMP patrí aj predmet tohto konania (konanie o návrhu na zníženie výživného, úpravy styku otca s maloletým dieťaťom a uloženia povinnosti matke podávať informácie), je daná len vtedy, ak by mala maloletá na území Slovenskej republiky svoj obvyklý pobyt alebo by jej obvyklý pobyt nebolo možné určiť. Z listinných dôkazov jednoznačne vyplýva, že obvyklý pobyt maloletej možno určiť, a obvyklý pobyt maloletej je v súčasnosti na území U., v J.. Súd poukázal na vyššie uvedené ustanovenie § 24a ZMPS, podľa ktorého sa vyživovacia povinnosť rodičov k deťom spravuje právom štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt, čo v danom prípade by bolo právo platné a účinné v U. H. Q., kde bolo aj naposledy vydané Rozhodnutie číslo 150/2016, ktoré sa týkalo maloletej. Okresný súd uviedol, že aj samotný záujem maloletej je, aby bolo vo veciach starostlivosti o maloletú rozhodované právom štátu, v ktorom má maloletá obvyklý pobyt.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd alebo odvolací súd“) na odvolanie otca uznesením z 30. júna 2021 sp. zn. 12 CoP 25/2021 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil a uložil otcovi nahradiť matke trovy právneho zastúpenia vo výške 113,39 eur. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že okresný súd správne predmet konania podradil pod ustanovenie § 111 písm. b/, c/ a d/ CMP, ktoré definuje záležitosti tvoriace predmet konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Preto správne v zmysle § 39 ods. 1 ZMPS uzavrel, že právomoc súdov Slovenskej republiky nie je daná, nakoľko maloletá má obvyklý pobyt v J. a nie na území Slovenskej republiky. Odvolací súd sa stotožnil s tým, že právomoc na konanie v tomto prípade nie je daná ohľadne ani jednej z otcom označených vecí (výživné na maloletú, styk s ňou a právo na informácie o nej) a preto nebolo potrebné a ani možné zastaviť konanie iba parciálne. Odvolací súd považuje totiž za správny názor okresného súdu, že ust. § 38a ZMPS sa nevzťahuje na určenie právomoci ohľadne výživného na maloleté dieťa. Podľa odvolacieho súdu ustanovenie § 38a ZMPS síce nerozlišuje, na určenie právomoci ktorej z vyživovacích povinností sa má aplikovať, ale pokiaľ ustanovenia § 39 ods. 1 ZMPS hovorí o právomoci vo veciach starostlivosti o maloletých, tak do tejto problematiky nepochybne patrí aj otázka výživného a preto povahovo ide o ustanovenie špecifického charakteru majúce prednosť pred ustanovením § 38a ZMPS. Dôvodová správa podľa odvolacieho súdu obsahuje mylné východisko o aplikácii predmetného ustanovenia aj na výživné k maloletému dieťaťu, pretože ak § 24a ZMPS káže na vyživovaciu povinnosť rodičov k deťom aplikovať právo štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt, tak odvolací súd považuje za rozumné, aby v takom prípade súdy toho istého štátu mali aj právomoc na rozhodovanie o tejto otázke. A to je podľa odvolacieho súdu zabezpečené osobitným režimom právomoci súdu v prípadoch vecí starostlivosti o maloletých podľa § 39 ods. 1 ZMPS, na základe ktorého bude o maloletom dieťati (vrátane výživného k nemu) rozhodovať súd toho štátu, ktorý naň má priamy dosah vzhľadom na obvyklý pobyt na jeho území. Okresný súd preto zaujal správny názor o nedostatku právomoci na konanie v tejto veci a preto opodstatnene konanie zastavil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v spojení s ustanoveniami § 52, § 55 a § 58 CMP, pretože považoval za spravodlivé, aby otec, ktorý zbytočne inicioval celé toto konanie a ktorý následne neúspešne podal odvolanie proti uzneseniu okresného súdu, znášal trovy odvolacieho konania.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal otec (ďalej len „otec alebo dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Je názoru, že napadnuté uznesenie trpí vadami zmätočnosti, pretože odvolací súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľ napáda výrok I. uznesenia a to pre nesprávnosť, arbitrárnosť, neodôvodnenosť a konečnú zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Zmätočnosť napadnutého rozhodnutia v časti výroku I. videl dovolateľ v tej skutočnosti, že rozhodnutie okresného súdu bolo zo strany odvolacieho súdu v celom rozsahu potvrdené a to bez riadneho vysporiadania sa s argumentami prezentovanými zo strany dovolateľa. Mal za to, že ustanovenie § 38a ZMPS je nevyhnutné považovať za špeciálne ustanovenie vo vzťahu k ustanoveniu § 39 ods. 1 ZMPS a nie opačne, tak ako to uviedol odvolací súd. V súvislosti s namietanou skutočnosťou, že uvedeným postupom odvolacieho súdu došlo k zásahu do základného práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces, dovolateľ týmto poukázal na právny názor Ústavného súdu SR III. ÚS 21/2015. Má za to, že uvedené súdne rozhodnutie priamo podporuje argumentáciu dovolateľa a to za zohľadnenia skutočnosti, že právna vec dovolateľa sa riadi výlučne zákonným režimom ZMPS. Súdny opomenuli zohľadniť jednoznačne a nesporne preukázanú skutočnosť, že maloletá C. sa počas roka na území Slovenskej republiky nachádza pravidelne. Nakoľko dovolateľ je rovnako na území Slovenskej republiky prítomný, okresný súd ako aj odvolací mohol rozhodnúť o styku s maloletou v danom čase. Dovolateľ tiež poukazuje na procesný postup odvolacieho súdu súvisiaceho s priznaním náhrady trov konania v prospech matky maloletej C. podľa ustanovenia § 55 CMP. Rozhodnutie v tejto časti považuje ho za arbitrárne, svojvoľné, neopodstatnené a nespravodlivé. Uviedol, že odvolací súd sa s podstatnými tvrdeniami prezentovanými v odvolaní, ani v ostatných písomných podaniach adresovaných súdu spolu s prílohami, nevysporiadal a svoj právny záver založil výlučne na prevzatí argumentácie súdu prvého stupňa v uznesení a to v bodoch 22., 23. a 54., 55. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľ žiadal uznesenie odvolacieho súdu zrušiť v celom rozsahu a vrátiť vec odvolaciemu súdu a priznať dovolateľovi 100 % náhrady trov dovolacieho konania.

4. Matka vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť. Uviedla, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP nie je daný, pretože otec neuviedol žiaden relevantný argument, ktorý by odôvodňoval, prečo by právomoc a príslušnosť súdu pri rozhodovaní o vyživovacej povinnosti maloletého dieťaťa mala byť vytrhnutá z režimu ostatných konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých v zmysle § 111 CMP mala by sa odvíjať od bydliska otca. Aj z ustanovenia § 112 ods. 1 CMP vyplýva, že pre miestnu príslušnosť súdu je rozhodujúce bydlisko maloletého. Konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vyznačujú dbaním na záujem maloletého. Matka maloletej nemá záujem na tom, aby mimo krajiny obvyklého pobytu dieťaťa bolo vedené súdne konanie o zníženie vyživovacej povinnosti. Otec nedbá na záujmy svojej dcéry, uniká pred plnením povinnosti voči nej a pozerá len na svoj prospech. Poukázala, že ust. § 39 ods. 1 ZMPS je voči ust. § 38a ZMPS špeciálnym ustanovením a konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých majú svoje špecifiká a treba v nich sledovať záujem maloletého.

5. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Lučenci vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rešpektujú uznesenie Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn. 12 CoP 25/2021 zo dňa 30.06.2021.

6. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vzťahuje Civilný mimosporový poriadok. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní otca maloletej.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) otec maloletej zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť. Na stručné odôvodnenie v zmysle § 451 ods. 3 veta prvá CSP dovolací súd uvádza nasledovné:

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačiaci dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolačiaci súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolačím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Otec vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, namietať zmätočnosť, nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Považuje právne posúdenie zo strany odvolacieho aj okresného súdu za nesprávne a nezohľadňujúce príslušnú platnú a účinnú právnu úpravu Slovenskej republiky.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

16. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v

civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

17. Doterajšia judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom označuje aj postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 142/2013). Aj podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (por. I. ÚS 35/98). Uvedené závery je možné aplikovať aj za účinnosti nového civilného poriadku, preto dovolací súd pristúpil k preskúmaniu správnosti postupu súdov, ktorí konanie o návrhu otca na zníženie výživného na maloletú C. F., úpravu styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej otcovi zastavil na základe záveru o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky na konanie a rozhodnutie v prejednávanej veci.

18. K namietanej nepreskúmateľnosti a nepresvedčivosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky týkajúca sa nedostatočného a nepresvedčivého odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom dovolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

19. Formálne a obsahové náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu sú upravené v ustanovení § 393 CSP. Popri tejto všeobecnej úprave umožňuje ustanovenie § 387 ods. 2 CSP odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátenú formu odôvodnenia v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie. V takom prípade sa môže obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Táto forma spĺňa požiadavky kladené na odôvodnenie rozhodnutia z pohľadu práva na spravodlivé súdne konanie.

20. Odôvodnenie uvedené odvolacím súdom v bodoch 15. až 23. napadnutého rozhodnutia spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z ustanovenia § 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP a § 387 ods. 3 CSP. Z jeho obsahu vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej s prihliadnutím na uplatnené odvolacie námietky. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06),

čo v danom prípade nie je dané.

21. Dovolací súd už len poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od okresného a odvolacieho súdu) dovolací súd nevykonáva dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej inštancie a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle ustanovenia § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018).

22. Najvyšší súd pripomína, že dňom 01.05.2004 sa Slovenská republika stala členom Európskej únie a právne záväzné akty Európskej únie majú podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Vo veci samej sa na posudzovanie právomoci slovenského súdu vo veci starostlivosti o maloletú C. F. vzťahuje v prvom rade nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len nariadenie Brusel IIa). Nariadenia sú právne akty vymedzené v článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“). Majú všeobecnú platnosť, sú záväzné vo svojej celistvosti a uplatniteľné vo všetkých krajinách Európskej únie. Podľa článku 288 ZFEÚ je nariadenie bezprostredne a priamo uplatniteľné pre všeobecný súd Slovenskej republiky, pričom záväznosť a aplikovateľnosť nariadenia nevyklučuje skutočnosť, že odporca/oprávnený sa nachádzajú mimo územia Slovenskej republiky, alebo dokonca v nečlenskom štáte EÚ. Preskúmaním článkov o právomoci podľa článkov 8 až 13 nariadenia Brusel IIa aplikujúc rozhodujúce skutočnosti (matka a maloletá majú obvyklý pobyt U.) možno jednoznačne konštatovať, že slovenský súd si právomoc v konaní o úprave styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej otcovi, založiť nemôže. Následne podľa čl. 14 nariadenia Brusel IIa, ak žiadny súd členského štátu nemá právomoc podľa článkov 8 až 13, L.Á. v každom členskom štáte sa určí podľa práva tohto štátu. Z tejto tzv. zostatkovej právomoci nariadenia Brusel IIa vyplýva, že súd svoju právomoc v konaní o úprave styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej, musí preskúmať podľa vnútroštátnych právnych predpisov, teda podľa ZMPS, presnejšie kritéria právomoci podľa § 39 ods. 1 zákona, podľa ktorého právomoc slovenských súdov vo veciach starostlivosti o maloletých je daná, ak má maloletý na území Slovenskej republiky svoj obvyklý pobyt alebo jeho obvyklý pobyt nemožno určiť. Súhrnne z vyššie uvedeného vyplýva, že po preskúmaní jednotlivých kritérií právomoci podľa nariadenia Brusel IIa a následne zostatkovo podľa 39 ods. 1 ZMPS, slovenský súd v konaní o úprave styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej právomoc nemá, keďže maloletá má obvyklý pobyt v U., teda nie na území Slovenskej republiky.

23. Právomoc rozhodnúť, resp. posúdiť obvyklý pobyt maloletého dieťaťa má výlučne súd, ktorý rozhoduje o svojej právomoci vo veci samej. Pri určovaní miesta obvyklého pobytu je potrebné pripomenúť si už judikované závery Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor EÚ“), ktoré sa síce vzťahujú k článku 8 a nasl. Nariadenia Brusel IIa a výkladu pojmu obvyklého pobytu dieťaťa vo význame tohto nariadenia, avšak vzhľadom na jednotný pojem „obvyklého pobytu“ obsiahnutý v tomto nariadení niet dôvodu, pre ktorý by tieto závery nemohli byť primerane použiteľné a právne relevantné aj pri určovaní obsahu tohto pojmu pokiaľ ide o osoby domáhajúce sa zníženia výživného, úpravu styku otca s maloletou a podávania informácií matkou maloletej otcovi. Vzhľadom k tomu, že Nariadenie Brusel IIa neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť zmysel a rozsah pojmu „obvyklý pobyt“, jeho určenie sa musí vykonať s ohľadom na kontext ustanovení nariadenia a jeho cieľ. Určenie obvyklého pobytu sa tak stáva predmetom a výsledkom skutkového skúmania zo strany príslušného súdu a je založené na vyhodnotení celého súboru zistených konkrétnych skutkových okolností každého jednotlivého prípadu (viď rozsudky Súdneho dvora EÚ A C-523/07, body 35, 37 a 39;

C-497/10 Mercredi, body 46 a 47; C-376/14 body 51 a 52; C-499/15, bod 60). Ide o pojem faktický a nie právny, teda nezávislý na splnení akýchkoľvek legálnych kritérií, na rozdiel napríklad od trvalého pobytu, ktorý má charakter evidenčný a jeho vznik je viazaný na určité členským štátom stanovené právne podmienky. Súdny dvor EÚ zároveň podáva vysvetlenie k spôsobu, akým majú sudy pristupovať k určovaniu miesta obvyklého pobytu, resp. bližšie definuje faktory rozhodné pri prijímaní konečného verdiktu súdu. Vo všeobecnosti súbor týchto kritérií umožňuje definovať obvyklý pobyt v zmysle ustanovení Nariadenia Brusel IIa ako miesto, v ktorom má dotknutá osoba centrum (ťažisko) svojho života. Okrem fyzickej prítomnosti v členskom štáte musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodit', že táto prítomnosť nemá len dočasný alebo príležitostný charakter a vykazuje znaky trvalosti. Do úvahy treba vziať najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť, pracovné aktivity, jazykové znalosti a rodinné a sociálne väzby osoby v danom štáte. Na druhej strane Súdny dvor EÚ nepovažuje kritérium štátneho občianstva, či dĺžky pobytu na území členského štátu za výsostne určujúce faktory, ktoré by mali pri určovaní skutočného miesta pobytu osoby rozhodujúci význam. Vo vzťahu k dĺžke pobytu bude nevyhnutné odlíšiť medzi príležitostným pobytom a skutočným úmyslom osoby vytvoriť si v danom štáte zázemie. Trvanie pobytu tak môže slúžiť iba ako indícia v rámci posúdenia stability pobytu, pričom toto posúdenie sa musí uskutočniť vo svetle všetkých osobitných skutkových okolností každého jednotlivého prípadu (C-497/2010 bod 51). V prípade presunu obvyklého pobytu z jedného členského štátu do iného Súdny dvor EÚ tiež upresnil, že okrem fyzickej prítomnosti osoby v členskom štáte musia aj iné ďalšie skutočnosti nasvedčovať tomu, že táto prítomnosť nemá len dočasný, či príležitostný charakter (C-523/2007, bod 33, 38). Ani štátna príslušnosť osoby nemôže sama o sebe bez ďalšieho postačovať na to, aby bolo možné označiť tento členský štát za miesto jej obvyklého pobytu v zmysle Nariadenia Brusel IIa (pozri C-499/15, bod 63). Z obsahu spisu vyplynulo, tak ako to ustálil okresný aj odvolací súd, že maloletá C. od septembra 2018 navštevuje školu v J. kde žije so svojou matkou, ktorá tam pracuje ako letuška, má tam zabezpečenú zdravotnú starostlivosť. Na Slovensko chodia na návštevy matkiných rodičov a na konci školského roka na komisionálne skúšky. Evidovaný trvalý pobyt v I. má len evidenčný charakter.

24. Čo sa týka výživného na maloleté dieťa, súd Slovenskej republiky skúma svoju právomoc výlučne podľa nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti, Ú.v. EÚ L 7, 10.1.2009, s. 1-79. (ďalej aj nariadenie č. 4/2009). V nariadení 4/2009 nie je žiadna zostatková právomoc, teda kritériá právomoci súdu členského štátu na konanie o vyživovacej povinnosti sú konečné a na základe uvedeného je ust. § 38a ZMPS obsolétne. Pri preskúmaní jednotlivých noriem o právomoci v konaní o vyživovacej povinnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dodáva, že slovenské znenie nariadenia č. 4/2009 bolo viackrát menené a dopĺňané, vrátane dvoch jazykových opráv, tzv. korigend, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku dňa 18.05.2011 v čiastke L 131 a dňa 12.01.2013 v čiastke L 008. Korigendum k nariadeniu Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti uverejnené v Úradnom vestníku EÚ čiastke L dňa 10.01.2009 opravuje aj článok 3 písm. a/ kde namiesto „súdu podľa miesta obvyklého pobytu povinného, alebo“ má byť „súdu podľa miesta obvyklého pobytu odporcu, alebo“. Podľa čl. 3 písm. a/ nariadenia č. 4/2009 v členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

- a) súdu podľa miesta obvyklého pobytu odporcu, alebo
- b) súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného, alebo
- c) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov, alebo
- d) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.

25. Preskúmaním článkov o právomoci podľa článkov 3 až 7 nariadenia Brusel IIa aplikujúc rozhodujúce skutočnosti (matka aj maloletá C. majú obvyklý pobyt SAE) a skutočnosti vyplývajúce zo spisu, možno

jednoznačne konštatovať, že slovenský súd si právomoc v konaní o zníženie výživného voči maloletej založiť nemôže.

26. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že dovolateľ neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup súdov nižších inštancií, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia nevyplýva. Dovolací súd preto dovolanie otca odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

27. V danej veci si otec uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP a napadol ním uznesenie, ktorým odvolací súd rozhodol o náhrade trov konania v prospech matky maloletej C. podľa ustanovenia § 55 CMP. Priznanie náhrady trov konania matke považuje za arbitrárne, svojvoľné, neopodstatnené a najmä nespravodlivé.

28. Podľa § 357 písm. m/ CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.) a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (nález Ústavného súdu SR z 02. apríla 2020, sp. zn. I. ÚS 387/2019).

29. V súvislosti s dovolacou námietkou žalobcu týkajúcou sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ OSP), ktorá prípustnosť dovolania nezakladala. S týmto názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016). Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ OSP zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 01. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska (rovnako ako v prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov) nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

30. V danom prípade odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa trov konania nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety zjednocujúceho stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov. O taký prípad ide napríklad vtedy, keď dovolaním napadnuté rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne keď odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia má také nedostatky, že svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi dôsledkami predstavuje exces, ktorý možno charakterizovať ako „justičný omyl“ v zmysle judikatúry ESLP (pozri napr. Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu však nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľa, že nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, zhrnul podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty sporových strán, pričom jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo uznesenie súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutých výrokoch považuje v základe za vecne správny. Odvolací súd sa stotožnil s aplikáciou ust. § 55 CMP. Bol to práve otec, kto

zbytočným podaním návrhu na okresný súd zapríčinil vznik trov konania na strane matky. Otec už v roku 2019 v rámci svojho písomného podania (návrhu na zastavenie exekúcie) zo dňa 19.06.2019 mal vedomosť o tom, že maloletá sa so svojou matkou zdržuje v Dubaji. Za svojvoľné či arbitrárne nemožno bez ďalšieho považovať ani právne východiska spočívajúce v zistenom skutkovom stave.

31. Odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu v časti trov konania má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V reakcii na dovolacie argumenty otca dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Dovolateľ preto neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

32. Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnostnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06). V neposlednom rade dovolací súd uvádza, že pokiaľ dovolateľ podaným dovolaním brojil proti skutkovému stavu zistenému nižšími súdmi, ani namietané okolnosti nedostatočne zisteného skutkového stavu v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP.

33. Z uvedených dôvodov preto dovolací súd dovolanie otca v časti trov konania podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP odmietol.

34. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovenia § 453 ods. 1 CSP v nadväznosti na ust. § 55 CMP a vyslovil, že súd môže náhradu trov konania priznať aj vtedy, ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu spravodlivé. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.